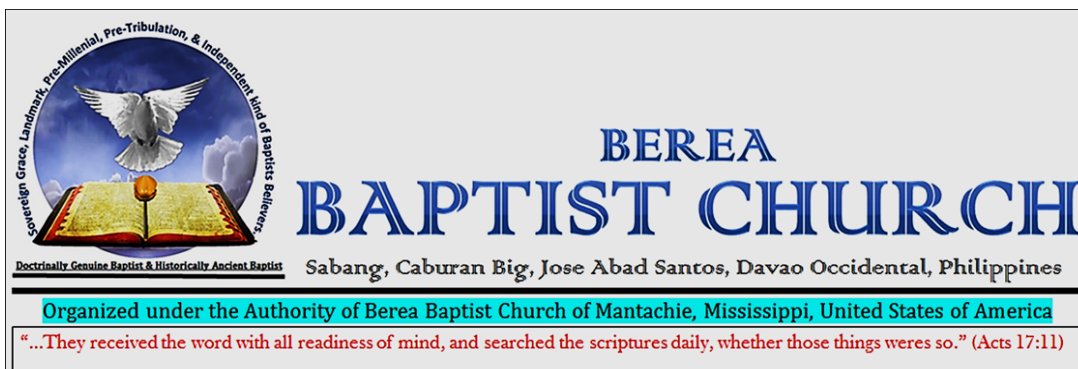

By Junrey J. Moncada

Pastor of Berea Baptist Church, Sabang, Caburan Small, Jose Abad Santos, Davao Occidental, Philippines
bereabaptistvoice.org

First and Foremost to know before Hermeneutics

Ang una ug labing mahinungdanon Butang nga kinahanglan masayran una sa Hustong paghubad o pag-interpretar sa Bibliya.

I- The Source/ Ang tinubdan:

- The Bible is our only Rules of Faith/Ang Bibliya maoy bugtong basihan sa atong Pagtoo – 1Cor. 4:6, Isa.8:20
- The Bible is God's own words, inspired and authored by God/Ang Bibliya maoy mga pulong nga lya mismo sa Dios, linamdagan ug pinangunahan sa Dios. – 2Tim.3:16
- The Bible is inerrant/ Ang Bibliya hingpit ug walay sayup;
 -kini nagpasabut sa mga una sinulat sa mga taong gilamdagan sa Dios- Salmo 12:6-7;19:7; 2Ped.20-21.
- The Bible has only 66 Books of authoritative list of inspired books as compose of the whole Holy Scriptures/ Ang Bibliya gilangkuban lamang sa 66 ka mga listahan sa librong linamdagan o inspirado ingon nga maoy nakomposar sa Tibuok Balaan nga Kasulatan.
 -Alang sa Daan nga Testamento, gikan sa Genesis hangtud sa Malachias – matikdi ang mga Pulong sa atong Ginoong Jesus SA MATEO 11:13 "Kay ang tanang mga propeta ug kasugoan nanahimog PROPESIYA HANGTUD kang Juan".- Pasabut ang mga inspirado nga mga tao nga mga propeta nga magsusulat sa Balaang Kasulatan NAGPROPESIYA KUTOB LAMANG KANG JUAN NGA MAGBABAWTISMO NGA DIIN KINI GITAGNA UG GISULAT NI PROPETA MALACHIAS sa Mal 4:5-6 ug katumanan ikompara Mateo 11:14, Lucas 1:17; 7:26-28.
 -Ang Bag-ong Testamento nga naglangkob kin isa mga sinulat sa mga Apostolis nga diin sila nga magsusulat nasayud nga ang ilang mga sinulat maoy mga inspirado ug mahimo gayud kasulatan alang sa mga Kristiano- 2Ped. 1:19-21; 3:1-2,15-16; 1Juan 1:4-5; Pin.1:3; 22:18-19.
 - Sumala sa kasaysayan, usa sa mopamatuod nianing mga sinulat sa mga Apostolis nga lakip sa Kasulatan nga ginagamit sa mga Kristohanon kaniadto mao ang na discobre ni Lodovico Antonio Moratori nga gitawag "MORATORIAN FRAGMENT" nga diin sa tuig 170AD upat lamang sa 27 ka mga libro sa Bag-ong testament ang wala maapil didto nga mao ang Libro sa Hebreo, Santiago, 1Pedro u 2Peder. Si Ereneus usa sa mga Amahan sa Pagtoo ug tinuan sa mga Apostolis sa tuig 180AD dunay 25 ka listahan gikutlo sa Bag-ong tugon. Sa tuig 367AD si Athanacius naglista sa 27 ka mga libro sa Bagong Tugon.
 -Ang labing matuod niana nga ang tibuok Bibliya gitigum kana pinaagi sa Balaan nga Espiritu sa Dios- Isa.34:16-17.

II- The Qualified Interpreter of the Scriptures/ Ang kwalipikado o hustong maghuhubad sa kahulogan sa Balaan Kasulatan.

- One must be Born Again/ Ang usa nga gipakatao o gibag-o sa Espiritu sa Dios- Juan 3:3, 1Cor. 2:14.
- One must have interest in God's words/ Ang usa nga dunay interest sa mga pulong sa Dios- Sal.1:1-3; 119:174; Joshua 1:8.
- One must be diligent/ Ang usa nga kugihan- 2Tim.2:15; Matt.7:7.
- One must be prayerful/Ang usa nga mainampoon- 1Ped.4:7,1Thess.5:17
- One must not think beyond what is written/ Ang usa nga dili magahunahuna ug lampas sa mga wala masulat- 1Cor.4:6; Mat.22:29.

6. One must depend on the leading of the Holy Spirit/Ang usa nga nagasalig sa giya sa Balaan nga Espiritu- Juan 14:26; 15:26.
7. One must be objective in sound reasoning out of the scriptures with humility/Ang usa nga dunay tumong sa hustong pagpangrason pinasikad sa Kasulatan uban sa pagkamapa-inubsanon.-1Cor.2:13; Buhat 17:2; 2Tim.2:24-25.

THE PRINCIPLES OF HERMENEUTICS

Ang mga Prinsipyo sa Hustong Paghubad sa Kahulogan Balaan nga Kasulatan

Hermeneutics- is the science that teaches the principle and methods of interpreting the Word of God, while avoiding error to the greatest degree possible./ mao kini ang kahibalo nga nagtudlo sa prinsipyo ug mga pamaagi sa paghubad sa kahulogan o pag-interpretar sa Pulong sa Dios, samtang naglikay sa mga sayup sa pinaka labaw nga paagi kung mahimo.

1. Scriptures interpret Scriptures Principle/ Ang Kasulatan magahubad sa Kasulatan nga Prinsipyo sa paghubad.

- Mao gayud ang pinakaunang prinsipyo sa paghubad sa Balaang Kasulatan nga ang masigkapasahe niini maoy magahubad sa kaubang pasahe nga buot ipasabut. Pamatuod kana nga ang Tibuok Kasulatan wala gayud magasinupakay ingon nga gituga sa Dios. 1Cor.2:13... “nga kita magahubad sa mga kamatuoran nga espirituhanon ngadto sa mga tawo nga espirituhanon.”.

2. Context interprets Scripture Principle / Ang kinatibuk-an o ang nagapalibut nga mga bersikulo maoy magahubad sa gihatag nga pasahe nga Prinsipyo sa paghubad.

- Ang nagapalibut nga mga bersikulo, capitulo (immediate contexts) , ug ang tibuok libro nga kabahin sa Bibliya nga diin didto sakop ang gibasa nga texto maoy muhatag ug paghubad sa buot ipasabut niini (whole scripture contexts).
- Sa Contextual nga paghubad kihalngan sa usa ka magwawali ug nagatoon sa Bibliya nga iaplikar sa pag-usisa ang kasaysayan, kultura, ug ang pinulongan gigamit sa maong pasahe.
- Aron masabtan ang context o kinatibuk-an nga pasahe kinahanglan atong iaplikar usab ang pagpangutana nga kinahanglanon:

1. Kinsa ang nagsulti ug nagsulat?

2. Kinsa ang gisultian o gisulatan?

3. Unsa ang gisulti o gihisgutan?

4. Kanus-a gisulti o gisulat?

5. Nganong gisulti o gihisgutan?

6. Asa gisulti o gisulat?

7. May kalabtanan ba kanato ang gisulti o gisulat?

3. Intent interpret Scriptures Principle/ Ang intensyon o tumong sa gihatag nga texto magahatag ug paghubad nga Prinsipyo sa paghubad.

- Ang tibuok Kasulatan may matag tumong nga ipasabut. Matuod gayud nga ang tibuok kasulatan aduna lamay usa ka hustong ipasabut apan adunay daghanang hustong aplikasyon kanato.

4. The clear interpret the obscure Principle / Ang klaro nga pasahe maoy mo interpretar sa dili kaayo maklaro nga texto nga Prinsipyo sa paghubad .

- Timan-i walay texto o pasahe sa Balaang Kasulatan nga nagasinupakay o kontradiksyon sa kinatibuk-an nga Kasulatan. Kung makakaplag kita ug lisud sabton nga texto, mangita kita ug mga klaro o hayag nga texto nga makatabang sa paghubad niini.

5. The Literal Interpretation Principle / Ang Literal nga interpretasyon sa Bibliya nga Prinsipyo sa paghubad.

- Atong hubaron ang Bibliya sa dayag nga nakasulat. Mao kini ang gitawag Sentido Komon nga pamaagi (Common sense approach). Bisan mga simbolo, ug pahulagway diha sa Bibliya nagabasi diha sa literal nga gipasabut sa Kasulatan; mao nga ang literal nga kahulogan sa Bibliya maoy haligi ngadto sa matag simbolo o pahulagway nga mga kahulogan.

Example: Pinadayag.1:20

- Ang mahinungdanong o bulawanong paagi sa paghubad mao: “Kung ang dayag nga kasulatan tataw nga nga nagpahayag sa buot ipasabut ug kahulogan, ayaw na pagpangita ug lain kahulogan”. Busa, ang matag pulong gisulat tohoi ingon nga maoy una, sagad, ug maoy kahulogan, gawas kon ang mga kamatuoran sa nagpalibut nga kontekto nagtumong ug laing kahulogan.

6. The Progressive Revelation Principle/ Ang Malambuon nga Pagpadayag nga Prinsipyo sa paghubad.

- Ang Pulong sa Dios kinahanglan sabtun gikan sa Daan nga Testamento hangtud sa Bag-ong Testamento ingon nga padayung pagpadayag gikan sa Dios. Ang Dios maoy tigpadayag apan wala Siya nagdayag sa Iyang mga Kamatuoran sa makausa lamang ka panahon o takna. Tungod kay kana usa ka hataas ug malambuon proseso sa nga gipadayag sa matag panahon. Sa ato pa, “Ang Daang Testamento maoy natago nga Bag-ong Testamento ug ang Bag-ong Testamento maoy gipadayag nga Daang Testamento
- Walay pagsinupakay sa Daan ug Bag-ong Testamento hinoon kini maoy pagpadayung Pagpadayag, bisan tuod naay mga butang nga dili maaplikar gikan sa Daang Testamento apan dunay padayung kahulogan, ug katumanan diha sa Bag-ong Testamento.

7. The Adaptation Principle / Ang Pag-Adaptar o Pagpahiangay nga Prinsipyo sa Paghubad.

- Ang Bibliya kinahanglan hubaron diha paagi nga ingon nga ang Dios nagpahiangay o mi adaptar sa tawhanong panghunahuna, pagbati, ug pinulongan: Ang way Kinutuban nga Dios nakigsulti sa tao nga may kinutuban. Ang Bibliya Gisulat sa sa tutulo ka pinulongan; Hebrew, Aramaic ug Greek. The Bibliya gibuhat usab diha sa atong kapanahonan, sa atong espasyo, subay sa kasaysayan aron ang tao makasabut ingon nga kini miadaptar sa tawhanong pagbati, panghunahuna, ug pinulongan.
- Anthropomorphic- Greek “Anthropomorphos” -having human form or human attribute.
-sa Bisaya; ingon nga diha sa tawhanon hulagway ug kinaiyahan.
Kinahanglan magbantay usab ang maghuhubad sa kahulogan sa Bibliya nga dili Niya ipugos ang kahulogan sa pulong nga gipahiangay sa Dios ngadto sa tao ilabi na kung kini maka-usab sa literal ng Kinaiyahan sa Dios

Example: Ang Dios nangita kang Adam, Ang Dios naghinulsol ug uban pa.

8. The Harmony of Scripture Principle/ Ang Pagkaharmonya sa Kasulatan nga Prinsipyo sa Paghubad.

- Walay bahin sa Bibliya nga hubaron ang kahulogan ingon nga supak kini sa laing kahulogan diha sa samang Bibliya. Gikinahanglan nga ang usa ka Kristohanon motoo gayud nga walay sayup ug harmony ang tibuok kasulatan sa Dios tungod kay kini gipadayag ug gipasulat gikan sa Hingpit nga Dios ngadto sa mga inspirado Niya nga mga tao. Ang hustong pag-aplikar sa Hermeneutics maoy makasulbad sa dayag nga mga sayup nga paghubad sa kahulogan sa Bibliya.

9. The Genre Principle/ Ang Paghubad sa Kahulogan sa Bibliya sumala sa Matang niini.

- Ang Genre maoy usa ka literatora nga termino nga nailalum sa kategorya nga literatora. Ang Hustong paghubad sa kahulogan kinahanglan magkonsiderar sa literatora nga kategorya sumala sa matag pasahe gikahatag. Kung kini ba nailalum sa balaknon (poetry), makasaysayanon (history), o propesiya (prophecy)? Importante nga kung kita magahubad sa kahulogan sa Pulong sa Dios, kinahanglan atong masabtan ang possible nga tumong ug katuyoan sa magsusulat.

- Mao kini ang mga pananglitan nga mga kasulatan sa Bibliya sumala sa ilang Matang nga tumong sa pagsulat:

Salmo- Balaknon (Poetry)

Proverbio- Mga panambagon

Isaias- Makasaysayanon ug propesiya

The Gospels(Mateo, Marcus, Lucas, Juan)- Bayograpiya ug kasaysayan

The Epistles(Mga sinulat sa mga Apostolis)- Katudloan o Doktrina

Pinadayag- Pagbalik ni Cristo ug propesiya.

10. The Grammatical Principle/ Ang Gramatika nga prinsipyo sa paghubad sa kahulogan sa Bibliya.

- Ang Bibliya gisulat sa tulo ka orihinal nga pinulongan: Hebrew, Aramaic, ug Greek. Samtang duna kitay mga pipila ka kasaligan mga hubad sa pinulongan English nga mga Bibliya, nga diin ang King James Version ang pinaka kasaligan, ang tanang translation/hubad dunay usab mga nagpaluyo nga kinaugalingon interpretasyon ang tanang maghuhubad.

Mao nga, ang pagtoon sa orihinal nga mga tinubdan nga mga pulong sa Bibliya mahinungdanon kaayo alang sa hustong gipasabut,grammar, ug paghan-ay sa mga pulong (syntax), apan wala kini nagpasabut nga ang matag magtotoon sa Bibliya kinahanglan mahimong scholar sa Hebrew ug Greek.

- Alang sa pagtoon sa grammar sa Bibliya diha sa mga orihinal nga mga pinulongan kinahanglan magagamit kita ug mga kagamitan makatabang sa paghubad sama sa mga Lexicons,Hebrew-Greek Dictionary, Bible Dictionaries, exegetical Commentaries nga makatabang sa paghatag ug hubad sa kahulogan sa mga pasahe sa Bibliya.

11. The Historical Background Principle/ Ang paghubad sa Kahulogan sa Bibliya uban sa makasaysayanon nga panghitabo.

- Ang Bibliya nagalangkob sa matag kultura diha sa matag panahon. Samtang kini maaplikar sa tanan, ang kamatuoran gipadayag niini mas labing masayran kung kini isubay sa kultura ug kasaysayan sa Bibliya.

12. The Grammatico-Historical Method/ Ang Gramatiko-Makasaysayanong Pamaagi.

- Kini nga paghubad sa kahulogan sa Bibliya maoy paagi nga mga eksperto o skolar (exegetical) nga mga paghubad sa kahulogan sa pulong sa Dios, nagtumong kini dili lamang sa literatora apan sa gramatika nga paghan-ay ug kasaysayan nga konteksto nga diin subay sa pagkasulat sa Kasulatan sa Dios. Kini maoy lig-on nga “literal nga pagtoon” sa Biblikal nga Paglamdag, ug mao kini ang paghubad sa kahulogan sa pulong sa Dios nga nag-gamit ug naglangkob sa tanang pamaagi interpretasyon sa Bibliya. Paghubad nga naggamit tanang paghubad nga gihigutan sa ibabaw.

1 Tesalonica 5:21 “ hinonaa sulayi ninyo ang tanang butang; sagopa ninyo ang maayo.